

FÖRSVAR
OCH
SÄKERHETS
AKADEMIN

FÖRSVAR OCH SÄKERHETS AKADEMIN

EN MÖTESPLATS FÖR FRED, FRIHET OCH DEMOKRATI

*Folk och Försvar arrangerar för fjärde året, med stöd av Försvarsmakten, Försvarshögskolan och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvars och Säkerhetsakademien.
En unik utbildning för unga engagerade.*

SÄKERHETSPOLITISKA PERSPEKTIV

FÖRSVARS OCH SÄKERHETSAKADEMIN 2016 – DELTAGARRAPPORT

SÄKERHETSPOLITISKA VÄGVAL

SEX PERSPEKTIV PÅ SÄKERHETSPOLITIKENS FRAMTID

OM MAKTBALANSEN I MELLANÖSTERN

Viktor Sundman, Utrikespolitiska förbundet Sverige

Trots den bild som ges via svensk och internationell media, går trenden efter andra världskriget stadigt mot färre krig och konflikter i världen. En mindre ökning har ägt rum senare år, men det är ännu för tidigt att säga om detta är ett trendbrott eller bara en tillfällig ökning. Det finns dock en region som fortfarande är hårt drabbad av konflikter: Mellanöstern. Det mångåriga kriget i Irak har på senare år fått sällskap av inbördeskrig i Syrien och Yemen, och instabilitet och konkurrerande regeringsbildningar i Libyen.

Utöver våra humanitära åtaganden och ansvar finns det även ett säkerhetspolitiskt intresse av att minska antalet konflikter i regionen och stabilisera ländernas politiska situation för Västvärlden. Konflikzoner och områden i länderna där maktvakuum uppstår då varken regimer eller rebeller har möjlighet att utöva effektiv kontroll över området har visat sig vara grogrunder för terroristorganisationer, som den senaste tiden verkar ha utökat sin förmåga att utföra attacker även i Västvärlden.

Det finns många olika förklaringar till varför regionen har blivit så instabil som den har blivit. Några pekar på hur regionen delades upp av Frankrike och Storbritannien efter Ottomanska rikets fall, då gränser drogs utan hänsyn till befolkningens sammansättning. Andra menar att det är bristen på demokratisk tradition som har varit det stora problemet, och att det har lett till hierarkiska maktstrukturer som har varit svåra att byta ut då folket krävt mer inflytande. En tredje syn är att det är gamla rivaliteter mellan shia- och sunnimuslimer som har lett till instabiliteten, då dessa grupper (eller extremister inom dem) ständigt motverkar varandra och skapar instabilitet i områden som är kontrollerade av de andra.

Tätt sammankopplad med denna tredje syn är kampen mellan Saudiarabien och Iran. Saudiarabien har länge identifierat sig som sunnimuslimernas ledande nation i Mellanöstern, medan Iran är en shiamuslimsk stormakt i regionen. Rivaliteten mellan de två länderna handlar om mycket mer än religion, men det är utefter religiösa skiljelinjer

de har identifierat sig gentemot varandra. I såväl Syrien som Yemen finns de båda regionala stormakterna på olika sidor i konflikterna och slåss mot varandra – antingen med egna trupper eller genom proxygrupper som de stödjer.

Ländernas rivalitet har i hög grad bidragit till regionens instabilitet. Där den ena har stöttat en allierad regim, har den andra underblåst sekteristiska protester och hjälpt rebellgrupper att få tag på de resurser de behöver för att göra uppror. Där den ena har gett sig in i en konflikt, har den andra snart följt efter och stöttat den andra sidan. Så länge de två ländernas kamp pågår kommer det vara svårt att skapa en långvarig stabilitet i regionen.

Men kampens framtid är just nu oviss. Rivaliteten är visserligen högre än på länge, i och med Irans återinträde på den internationella arenan efter kärnkraftsöverenskommelsen med P5+1-länderna, och Saudiarabiens följaktiga upptrappande av sitt regionala inflytande och engagemang. Men huruvida Saudiarabien kommer kunna upprätthålla en förhöjd närvaro i sitt närvaroområde är omtvistat.

Dagens låga oljepris är långt under vad som krävs för att Saudiarabien ska kunna balansera sin budget, och visar inga tecken på att återgå till de toppnivåer runt \$100 per fat som landet skulle behöva. Landet har visserligen tagit initiativ till mindre förändringar av sin inhemska ekonomi för att minska budgetunderskottet, men det är inte tillräckligt. Vad som krävs är ett skifte från landets oljeberoende till alternativa inkomstkällor. Det alternativ som av många lyfts fram som en framtida nödvändighet är beskattning av befolkning, men det är något regimen helst vill undvika, då detta öppnar upp för krav på demokrati och folkligt inflytande – "No taxation without representation", som parollen löd under den amerikanska revolutionen.

Saudiarabien kommer vilja fortsätta kampen mot Iran, och kortsiktigt kommer de kunna göra det. Landet har oerhört stora valutareserver som kan finansiera landets fortsatta säkerhetspolitiska kostnader. Men valutareserverna minskar snabbt, och förr eller senare kommer resurserna sina. Saudiarabien kommer då inte längre ha möjlighet att hålla kampen uppe. Detta skulle även kunna leda till en minskad iransk inblandning i Mellanöstern, då behovet inte längre blir lika stort med dess ärkerivals tillbakadragande. Då kanske vi äntligen kan få se en stabilisering av regionen, och att de många miljoner som bor där äntligen kan leva i fred och förbättrade levnadsvillkor.

SÄKERHETSPOLITISKA REFLEKTIONER

Godwyll Osei-Amoako, Fackförbunde ST/Centrum mot Rasism

Min övergripande reflektion är att försvars och säkerhetspolitik är väldigt breda begrepp som på grund av sin omfattning kräver viss samstämmighet och samarbete med andra politiska områden för att uppnå optimal effektivitet. För gemene man kan försvars och säkerhetspolitik ofta reduceras till att handla om rikets säkerhet, soldater, bössor och den ryska björnen. Denna tolkning i sig är inte felaktig om än något bristfällig. Rikets säkerhet handlar inte endast om att på ett effektivt sätt försvara vår territoriella integritet genom att leverera välutbildade soldater med tidsenliga och högteknologiska vapen till deras förfogande. Den globala by vi lever möjliggör för stater, mellanstatliga organisationer, näringslivet och människor att bli allt närmare sammanlänkade genom bl.a. handel, kommunikation samt rörelse över nationsgränser. Rikets säkerhet behöver då säkerställas genom ökad kunskap om vår omvärld och de strukturer och mekanismer vars historiska inverkan påverkar vår samtid. Med denna kunskap kan vi ställa om och möta samtida utmaningar medan vi på ett adekvat sätt kan förutse långsiktiga hot, möjligheter och utmaningar.

Globala trender påverkar oss i våra livsval och våra livsval påverkar globala trender i hög utsträckning. Extrem fattigdom på grund av orealiserade ekonomisk slagkraftighet och flykt från klimatförändringens geologiska och ekonomiska förödelse leder till ökad urbanisering inom de folktätaste länderna på jorden. De socio-ekonomiska asymmetrin inom och mellan grupper vare sig av historiskt inhemska karaktär eller artificiella både inom och mellan nationer ligger ofta till grund för många konflikter medan religiösa och kulturella dimensioner ofta antar katalyserande roller. Hur förhåller man sig till ett Kina som genom strama ekonomiska och politiska strukturer lyckats lyfta över 300 miljoner människor ur extrem fattigdom på bekostnad av kommande generationers hälsa och resurser? Hur möjliggör vi för en hållbar utveckling på den Afrikanska kontinenten där 65% av kontinentens befolkning är under 25 år gamla och en allt mer växande medelklass kräver politisk och ekonomisk reform. Vad gör man när allt fler börjar snegla på den kinesiska modellen som alternativ och ser helt plötsligt en minskad behov att rätta sig efter krav om mänskliga rättigheter och principer grundade demokratiska värderingar.

I takt med den teknologiska och digitala utvecklingen har traditionell kringföring i allt högre utsträckning komplementeras av icke-linjär krigföring vars grunder kan spåras till bl.a. Sun Tzus "the art of war" som utgår från premissen att all krigföring baseras på förvillandet av sin motståndare. Den icke-linjära kringföringen som används av Ryska försvarsmakten är välplanerad och strategisk, i synnerhet vad gäller sociala och konventionella medier. Hur möter man en sådan typ av krigföring utan att begränsa och inskränka på principer kring tryck och yttrandefrihet? Sverige har inte varit i krig på över 200 år, hur stark är egentligen försvarsviljan hos det svenska folket? Jag ser oroande på misstron om att Sverige någonsin kommer hamna i krigstillstånd. Med detta syftar jag på exempelvis fallande intresse för försvarsmakten som arbetsgivare, bristande strukturer för effektiv matförsörjning i krisläge. Hur förhåller man sig till en alltmer homogent (dvs majoritetssvenskdominerade) försvar där man trots gedigna försök att locka till sig kvinnor och icke-binära ändå har förhållandevis få kvinnor som stannar kvar i yrket och gör karriär och än mer försvinnandet är antalet män, kvinnor och icke-binära av utländsk bakgrund som ser försvarsmakten som ett lämplig och möjlig arbetsgivare (Den totala andelen anställda inom försvaret som har utländsk bakgrund ligger idag på 5,7 procent, och på ledningsnivå endast på 3,6 procent). Med ökande pensionsavgångar är det essentiellt att tillvarata på denna möjlighet att bygga upp ett starkt modernt försvar vilandes tryggt på tradition med tillräckligt mycket utrymme att tillämpa nya ansatser som bidrar till ökad förankring i rikets geografiska, socio-ekonomiska och kulturella konstellationer.

Bristen på respekt till humanitärrättsliga principer har ökat kraftigt, hur får man tillstånd nya verktyg som blir applicerbara i väpnade konflikter där en eller flera parter inte följer Genèvekonventionerna? Kommer röda korset att behöva begränsa sin närvaro ytterligare?

Olika grupper i ett samhälle har olika säkerhetsbehov, dessa behov bottenar i rådande maktförhållanden och asymmetrier, där exempelvis kvinnor i ett givet samhälle har i högre utsträckning behov av säkerhet då djupt rotade strukturer och mekanismer i samhället i högre grad missgynnar de. Under och efter krigstider ökar säkerhetsbehovet markant, allt mer forskning visar på att ökad våld mot kvinnor är en markör för att

konflikter kan och möjligtvis kommer att uppstå. Efter konflikter avtar inte detta förhöjda hot om och våld mot kvinnor i krigsdrabbade samhällen. Det behövs mycket riktigt en intersektionalitet mellan kön, könsöverskridande identitet i förhållande till säkerhet, utöver det vill jag argumentera för att man bör tillägga föreställningar kring ras och etnicitet och postkolonial teori för att möjliggöra en bredare uppslutning kring en feministisk säkerhetspolitik. Då dessa föreställningar och asymmetrier i hög grad påverkar vår utrikes och säkerhetspolitik. Med ett postkolonialt perspektiv kan man på ett adekvat sätt analysera och förhålla sig till sin omvärld i synnerhet i förhållande till rådande hot och utmaningar. En del av de stora utmaningarna i vår samtid bottenar i historiska komplexiteter som det koloniala arvet medför.

Blickandes över horisonten ser jag en ökad relevans för försvars och säkerhetspolitisk debatt blir. Vems försvar och vems säkerhet talar vi om? Jag ser oroande på hur högerextremismen blir "the order of the day" och definitionen av svenskhet är blir allt mer uteslutande som konsekvens. Att svenskheten smalnas av leder även till att delar av befolkningen inte ser sig själv som naturliga försvarare av riket. Detta märks av väldigt tydligt bl.a. i uniformsyrken. Min övertygelse är att begreppet kollektiv säkerhet kommer ha väldigt stor och djupgående betydelse för säkerställandet av ett starkt Sverige i en turbulent omvärld.

HUR BÖR SVERIGE FÖRHÅLLA SIG TILL EN RÖRLIG VÄRLD

Tajma Sisic, Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund

Idag lever vi en rörlig värld med 230 miljoner migranter där majoriteten migrerar för jobb och nya upplevelser, tyvärr är 60 miljoner utav dessa flyktingar som på något sätt flyr från elända för att säkerställa sina liv. De nya säkerhetspolitiska trenderna har påtvingat Sverige att omsätta nya målsättningar samt att utveckla strategisk framsyn för att på bästa möjliga sätt kunna förebygga risker och hantera utmaningar som kommer med den nya rörligheten i världen. Men vad är det egentligen som ligger till grund för att utveckla strategisk framsyn och hur beroende är Sverige av de globala säkerhetspolitiska trenderna, har de ens någon effekt på Sverige och dess egna trender?

Det förändrade globala politiska landskapet har lett till att världsordningen har förändrats och fortfarande är i konstant förändring. Idag kan vi se hur USA allt mer tappar sin världsekonomiska maktposition i jämförelse med tidigare historiska trender. Kina har ändrat sin ekonomiskaplan och har öppet yttrat sig om att landet vill satsa mer på sin befolkning och att landets ekonomi allt mindre ska vara beroende av export i väst, samtidigt inser USA att det ända alternativet som kvarstår är att backa och avgå som "världspolis" och istället börja satsa på sin ekonomi.

Idag kan vi även se att de väpnade konflikterna minskar samtidigt som de militära utgifterna allt mer ökar. De militära utgifterna ökar konstant vilket är anledningen till den obalans som uppstått. Obalansen speglar det icke behov av vapen då de väpnade konflikterna drastiskt har minskat, ändå produceras mer vapen och vapenhandeln blir allt större och progressivare. Det finns egentligen bara två alternativ till att stoppa denna säkerhetspolitiska trend, frågan är dock vilket alternativ en ska gå tillväga. Antingen minska på vapenhandeln och de militära utgifterna drastiskt, eller så måste de väpnade konflikterna öka, obalansen är inte nyttig och det i sig kan utveckla fler negativa trender, i Sveriges fall eventuella medlemskap i militära unioner. De olika trendernas konsekvens och uppståndelser vilar sig egentligen i ett icke avslutat kapitel från Kalla kriget och känslan av att det andra alternativet är svar på frågan är skrämmande stor. Vi ser idag hur länder runt om i världen allt mer vill alliera och ingå i unioner, vissa utav

finansiella anledningar, medan andra utav militära. Är det verkligen så att Sverige tror att lösningen på obalansen är att öka väpnade konflikter?

NATO är ett aktuellt ämne i alla politiska arenor, nationella som lokala, ideella som bundna, men en sak är säker, hade Sverige ingått i ett medlemskap hade vapenhandeln ökat ännu mer och frågan som en då vill ha svar på är ifall Sverige faktiskt vill ha en mer fredlig värld eller tjänar landet på att det är fler väpnade konflikter? Trender är svåra att förutse, inte kunde man förutse det brutala kriget i Syrien, eller? Jag tror att det finns en mening med alla de politiska trenderna och det som styr trenderna är ekonomin, däremot är det omöjligt att förutse exakta konsekvenser, men det är inte heller svårt att mäta preliminära prognoser av vad som väntar. Det finns en anledning till varför Kina medvetet väljer att sluta exportera och satsa på väst, Kina vill alltså satsa på sin befolkning. Denna trend detta ger oss också en förklaring av hur Europa och främst Norden, ställer sig i förhållande till den nya trenden och hur man väljer att jobba och utveckla strategiska framsyner. Oavsett hur mycket Kina väljer att sluta med sin export måste Sverige säkerställa sin ekonomi och tillfredsställa den på ett eller annat sätt, kanske är det därför frågan om NATO-medlemskap har blivit så aktuellt. Sverige kanske tjänar mer på att världen faller tillbaka och ökar graden av väpnade konflikter?

Att ekonomin styr de globala trenderna varken är en myt eller hemlighet, pengarna ligger till grund för allt, däremot är det viktigt att låta pengarna styra ur relevanta värderingar som lyfter jämlikhet och respekt för de mänskliga rättigheterna. Ingen vill att utvecklingen av väpnade konflikter ska öka då det rent finansiellt inte är bra för något land, men inte heller ur etiska skäl. Sverige är ett land som borde trycka på att det första alternativet, det vill säga att vapenindustrin skall minska drastiskt, samtidigt tycker jag att det borde vara det enda alternativet. Utveckling av terror hade aldrig varit möjlig utan vapenexport och det är här Sverige har ett ansvar. Längre har Sverige kört på neutralitetspolitik, men frågan om NATO-medlemskap handlar om så mycket fler risker än att ta ställning. Det berör de framtida konsekvenserna av dagens trender, vi vill ha en fredlig värld utan vapen där ekonomin i Sverige inte ska vara beroende av att människor lever i krig och slutligen dör.

FEMINISM OCH SÄKERHET

Elin Morén, Ung Vänster

I samhället i stort och i den feministiska säkerhetspolitiken så haltar bilden av kvinnan, den är ensidig och odynamisk, och osann. Kvinnor blir till boskap som knuffas hit och dit, blir utsatta och stryker med. Det är en hord av offer som är passiva och handlingsförlamade inför de fasor de möter som kvinnor på jorden och människor i krig. Långt farligare än att bara vara osann så mynnar den bilden i åtgärder som även de haltar. Världen är komplext och i en fortlöpande process om krig och fred, det är då inte möjligt att föra en feministisk säkerhetspolitik som för in kvinnorna i freden men som vägrar se hennes delaktighet i kriget. Det är inte så lätt som att lyfta kvinnor som fredsskapare, det är ett förlegat särartsfeministiskt förhållningssätt som till stor del bromsar en progressiv utveckling. När kvinnor endast kan inneha två roller i en konflikt, offer eller fredsskapare, så missar man de anledningar som finns att även ta till vapen.

Våldtäkt är ett medel för krigsföring enligt FN:s klassificering, men kvinnor våldtas även i fredstid. Mänsklig säkerhet kan inte bli realitet om den ska ske inom den patriarkala strukturen som inte bara innefattar vissa kvinnor, utan alla kvinnor.

En feministisk politik är den som inte endast erkänner kvinnoförtrycket utan som organiseras och utövas på ett sätt som gör reell skillnad. Den lilla åtgärden är den som återvinner sig självt i debatten om kvinnor, som har som ambition att skapa jämställdhet men som fastnar i en byråkratisk diskussion. Den stora är de faktiska insatserna och fördelningen av resurser. För att säkerhetspolitiken ska vara framgångsrik behöver den först innefattar en djupare förståelse för varför vi idag är osäkra. De bakomliggande intressekonflikterna inom varje konflikt och globalt är inte sådana som löses genom att nationer spänna musklerna eller rustar upp. Det är bara en reaktion när eliten slår vakt om sina egna intressen till makten. En av de rådande intressekonflikterna är den mellan män som grupp och kvinnor som grupp som skär genom samhällen, grupper och individer. Kvinnor är inte osäkra för att de är lätta offer i en konflikt, utan för att de är kvinnor. FN:s resolution 1325 för Kvinnor, fred och säkerhet är bra. Arbetet som Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet gör är bra. Men det är inte tillräckligt. Lösningarna som presenteras verkar endast i

samhällets överbyggnad. De kostar väldigt lite att låta kvinnor sitta med i förhandlingar i jämförelse med att lägga de enorma resurserna som behövs för att exempelvis bekämpa sexualiserat våld i världen. Bygga upp kvinnostödjande verksamheter och kvinnocenter mot mäns våld mot kvinnor runt om i världen.

På flera håll där kvinnor tagit till vapen så har det grundat sig i en övertygelse som är mer än viljan att beskydda. Där kvinnor är offensiva frihetskämpar och samhällsförändrare. Dessa exempel bidrar till en nyanserad bild av kvinnor som fullvärdiga människor, men ger framförallt ytterligare alternativ till vad som är feministisk säkerhetspolitik. Så som de kvinnliga kurdiska styrkorna i Mellanöstern. De är inte endast motiverade av att försvara sig mot angrepp utan har en ideologisk förankring i strävan efter kvinnlig frigörelse. En självklar del i deras organisering är den för kurdernas rättigheter, men lika självklar är den att skapa ett jämställt samhälle. Det visar sig inte bara i de separatistiska eller kvinnodominerade styrkorna utan i de försök som gjorts att bygga upp samhällsstruktur på nytt i de områden som Turkiet har angripit. Jag tänker också på the Gulabi Gang i Indien som är en rörelse för kvinnors rättigheter och framförallt mot sexualiserat våld. Siffror från 2014 säger att en kvinna blir våldtagen i Indien var 20 minut. Gulabi Gang-rörelsen mynnade ut det enorma problemet med våld mot kvinnor som inte bekämpades från myndigheternas håll eller av samhället. De är, numera, hundratusentals kvinnor som beväpnar sig med bambupinnar som vapen och patrullerar stadens gator, för att skydda kvinnor och gör hemvisiter hos män som misshandlar sina fruar. Båda dessa är vitt skilda exempel som har som gemensam nämnare den ideologiska kärnan i våldsutövandet. De är såklart en typ av självförsvar, ofta mot att vara direkt våldsutsatt och i annat fall att leva med ett överhängande hot om våld. Men det är inte den passiva bilden av kvinnan som endast utsatt, utan den som faktiskt tar strid. Visst vore det bästa om ingen stred mot någon annan över huvud taget, men det finns inget magiskt trollslag som upplöser alla konflikter.

Så att förstå dem och påverka dem i en riktning som gynnar mänsklig frigörelse blir det rationella förhållningssättet. Kvinnor tar också till vapen, för att det behövs. Det finns ingen godtycklig organisering av kvinnor eftersom vi lever under ett globalt förtryck. När kvinnor sluter sig samman så är det en politisk handling som har slagkraft i ordets

dubbla bemärkelse. Att erkänna och stödja detta är en del i en feministisk säkerhetspolitik som fungerar.

Det finns mycket som indikerar på att vi har en omtumlande tid i historien för våra fötter. Spänningar och konflikter, krig och förtryck. Motsättningarna ökar mellan förtryckta parter och förtryckare, mellan klasser och mellan män och kvinnor. Feministisk säkerhetspolitik kan vara en värderingspolitisk täckmantel som ger pansarvagnen en mer könsneutral lackering, eller så kan det vara ett verktyg som bevarar det mänskliga som behöver bevaras och som förändrar de destruktiva maktförhållandena som vi vill bli kvitt. Freden är ingen utopi och heller inte en utopisk lösning på kvinnoförtryck. Lite tyder på att världen är redo att erkänna varken det ena eller andra. Men när motsättningar ökar och når sin kulmen i kris så kan det springa någonting nytt och förhoppningsvis bättre ur det. Vad utslaget blir är inte slumpmässigt utan går såklart att påverka. Om fred, frihet och feminism är det genuina ledmotivet för svensk säkerhetspolitik så skulle vi kunna vara en del i att skapa en tryggare värld för framtiden.

SÅRBARHET OCH KRISBEREDSKAP

SEX PERSPEKTIV PÅ SVERIGES BEREDSKAP OCH

KRISBEREDSKAP PÅ PROV

Linnea Nyberg, Svenska kyrkan/Försvarshögskolans studentkår

Idag är en dag när krisberedskapen ställs på prov. När den här texten skrivs är det den 22 mars 2016, timmarna efter en attack mot Bryssel och dagarna efter att en DDoS attack har genomförts mot flera av Sveriges stora nyhetssidor. Attacker som de här visar på hur sårbara vi är, men även samhällets förmåga att möta kriser. Båda attackerna är ett exempel på terrorism, som i sin klassiska definition går ut på att slå mot ett samhälle för att skapa rädsla och förvirring hos befolkningen som ofta inte har verktygen för att kunna hantera oväntade händelser och informationsbrist. En attack mot samhällssystem skapar förvirring, och felaktig information kan snabbt spridas likt en förvrängd visklek där rykten snabbt blir sanning. Vad händer om vi inledningsvis tolkar en händelse fel?

Denna första reaktion på kriser, *sense-making*, är en del av en större säkerhetspolitisk problematik; en felaktig första bedömning kan leda till felaktiga beslut. Vilka risker finns med feltolkningar och beslut tagna på knapphändig information och hur kan samhället motverka detta? Det andra utbildningstillfället med Folk och Försvars *Försvars och Säkerhetsakademin 2016* bjöd på en dag ägnad åt samhällets potential att bemöta kriser. Det finns flera funktioner som sätts igång om en katastrof skulle inträffa, alltifrån handgriplig sjukvård på olycksplatser till koordinering av resurser vid ledningscentraler. Dagen med FOSA belyste flera nivåer av krishantering. Den inleddes med ett besök på Södersjukhuset och fortsatte sedan på huvudkontoret för MSB, den myndighet som är ett nav i den svenska krisberedskapen. Under dagen diskuterades vad som sker när en kris briserar. Vem är på först på plats vid en stor olycka? Vem bevakar internationella händelser och avgör om de innebär en kris för Sverige?

Besöket på MSB gav bland annat en inblick i hur det ser ut i myndighetens operativa central och hur arbetet dagligen bedrivs. En av dagens avslutande föreläsningar berörde det civila försvar som Sverige i och med regeringsbeslutet från december 2015 ska utveckla – ett försvar med syfte att öka samhälles robusthet och redundans vid kriser.

MSB:s roll vid krisers inledande skede är att göra en första bedömning, vilka funktioner är drabbade och hur allvarligt är det? Kommer händelsen kunna hanteras utan några extra resurser, eller behöver det kallas in hjälp?

Vid besöken på SÖS och MSB fanns det ett visst fokus på den första hanteringen av ett avbrott i vardagen. Det var tydligt både på lokal (SÖS) och nationell (MSB) nivå att förmågan att tidigt bemöta kriser är avgörande för vilka konsekvenser den skulle få. Det är enormt viktigt att tolka och förstå en händelse för att kunna styra rätt resurser till den och hantera den på allra bästa sätt. Vad är det då som avgör om en sådan första tolkning blir korrekt? Kan den styras och göras bättre genom mer övning, förberedelse och resurser? Är en kris en kris om vi kan förhindra den? Nej, för definitionen av en kris är att den är oväntad, att den hotar värden i vårt samhälle och skapar en stress som vi inte har förmåga att kunna hantera. En kris är helt enkelt en oönskad och oväntad händelse. Detta innebär att vi aldrig kan förbereda oss mer än genom att bygga resiliens i vårt samhälle för att möta det oväntade samt att lära oss hur en kris bör hanteras. Eftersom en allra första bedömningen är avgörande för hur en händelse hanteras måst exempelvis ambulanspersonal göra direkta bedömningar vid olycksplatser, krisanalytiker ska med mycket lite tillgänglig information om läget besluta om resursfördelning och politiker tar avgörande beslut om fortsatt agerande baserat på detta.

Denna första respons kan därför forma hur hela krisen hanteras framöver. De stora oväntade händelser, kriser och katastrofer, som drabbat Sverige och satt stora värden på spel under de senaste decennierna är allt från mordet på Anna Lindh, stormen Gudrun och Tsunami-katastrofen till Eurokrisen. Kriser kan vara hårda eller mjuka, direkta eller indirekta, och behöver inte vara en kris för alla medborgare. Denna komplexa bild av vad en kris kan vara i kombination med en allt mer globaliserad värld där människor, information och hot allt lättare färdas mellan stater samt ökade spänningar i närområdet bäddar för att vi behöver förbereda oss på fler och nya typer av kriser. När riskerna för kriser ökar finns det också en chans att beslutsfattare agerar utifrån vad de tror sig veta. Det kan vara säkerhetspolitiskt avgörande vilken tolkning som görs av en händelse när den först inträffar. Explosionerna i Bryssel 22 mars skapade många frågetecken; var det en terrorattack, vem är aktören bakom, varför hände det, hur ska detta bemötas? Alla

dessa beslut grundar sig i den *sense-making* som görs av en kris. Det ligger nära till hands att tänka sig att framtidens kriser kommer bli allt mer komplexa och att beslut måste fattas under allt större tidspress och med allt större värden på spel. Information kommer vara den avgörande faktorn för om det är rätt beslut fattas ur en nationell säkerhetspolitisk vinkel.

Attacken mot Europa idag och mot Sveriges informationssystem tidigare i veckan gör att tanken på en utvidgad, potentiellt gemensam informationsbank med utbyte av underrättelse mellan stater framstår som en nödvändighet. Politik och våld är i ständig förändring, särskilt nu på grund av vårt globaliserade kommunikationssamhälle och den ständiga tekniska utvecklingen av detta. Framtidens kriser kan bli allt mer extraordinära – kan det leda till att även allt mer extraordinära åtgärder sätts in för att möta dem?

CIVILFÖRSVARET OCH DESS SÄKERHETSPOLITISKA VIKT

Malin Melbi, Moderata ungdomsförbundet

Den problematik jag valt att fokusera på är frågan gällande det svenska civilförsvaret, eftersom att civilförsvaret går under totalförsvaret kommer även detta att diskuteras till viss del. Det svenska civilförsvaret har under många år prioriterats bort och då man under en period avvecklade bland annat oljebergum, lager av livsmedel, för att bara nämna några delar av civilförsvaret som avvecklades, har det civila försvarets roll inte varit särskilt stor som de idag kan tänkas behöva vara.

Vad innebär då civilförsvaret? Man kan säga att det civila försvaret finns till för att de aktörer som ingår i civilförsvaret ska göra det möjligt för samhället att hantera den situation som man ställs inför när landets beredskaps höjs. Viktigt att komma ihåg här är att det civila försvaret inte är en samlad organisation, utan består av olika myndigheter, frivilligorganisationer och privata företag. Uppgifterna som vilar på civilförsvaret handlar om att skydda befolkningen, ge stöd åt Försvarmakten samt se till så att funktioner som är viktiga för samhället fungerar som de ska.

Att det svenska civilförsvaret idag är aktuellt och något som behöver återupptas handlar mycket om att det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde de senaste åren har förändrats där bland annat Ryssland trappat upp sin utrikespolitiska agenda och även rustat upp sitt försvar. Sverige har som sagt under en tid rustat ner och ska man hänga med i den säkerhetspolitiska utvecklingen i både världen och i vårt närområde behöver även vi se till att vara beredd om vi skulle ställas inför en kris, är av finns en vikt av att åter igen stärka civilförsvaret.

Att civilförsvaret är av säkerhetspolitisk vikt idag, 2016, beror mycket på grund av det säkerhetspolitiska läget i och runt vårt geografiska närområde. Debatten om det säkerhetspolitiska läget i Europa har bara under de senaste månaderna ökat och vi ser idag allt fler säkerhetspolitiska hot. Vi ser också ett Sverige där krisberedskapen under många år inte varit det den borde ha varit, vilket legat till grund för det beslut som tagit som att man nu åter igen ska satsa på civilförsvaret. Ämnet är också av säkerhetspolitisk vikt då vi i det svenska samhället vid en kris eller katastrof kommer att vara i behov av bland annat livsmedel, läkemedel och bränsle med mera. Man kan alltså säga att en av utmaningarna som den svenska krisberedskapen står inför är att bygga upp

civilförsvaret som under senare år inte prioriterats. Civilförsvaret har som nämnts tidigare i uppgift att skydda de humanitära uppgifter som syftar till att skydda de svenska medborgarna mot kriser och katastrofer, och just därför är det så viktigt att återuppta civilförsvaret åter igen. Utan hjälp till medborgarna om så skulle behövas riskerar sjukdomar att spridas lättare, livsmedel kommer behövas för att ge näring och sjukhus måste kunna fungera så bra som möjligt för att ge civilbefolkningen den vård de kan tänkas behöva.

I den försvarspolitiska överenskommelse som nåddes mellan regeringspartierna S och MP tillsammans med Allianspartierna, minus Liberalerna, nämndes civilförsvaret nämndes detta knappt och man kan i stort säga att det ligger vilande, eller till och med är nedlagt. Jag tror att man både från regeringens sida och Alliansens sida kommer att lyfta frågan om civilförsvaret i en större bredd än tidigare inom en snar framtid. Moderaterna och allianspartierna har redan lyft frågan gällande ett bättre totalförsvaret, där civilförsvaret ingår. I december 2015 beslutades om en ny planering för det svenska Totalförsvaret. Med denna nya planering menas att man ska planera både för det militära försvaret, men också för civilförsvaret.

Jag tror att vi inom en snar framtid kommer att se ett allt större fokus på totalförsvaret och framförallt på de områden som rör civilförsvaret. Att jag tror detta beror mycket på att det är viktigt att vara förberedd när krisen kommer och att veta hur man ska agera samt också veta att det finns livsmedel, läkemedel och bränsle med mera om så skulle behövas. Viktigt är också att förbereda sig för hur man ska sprida information om internet skulle slås ut, detta då den civila befolkningen idag är så gott som beroende av internet och telefoner, det är från dessa vi tar in information om vad som händer, vad händer om dessa slås ut?

VAD INNEBÄR FOLKFÖRANKRING OCH HUR UPPNÅR VI DET?

Cecilia Nelson, Svenska FN-förbundet/Svenska Lottakåren

Ett genomgående tema under Försvars- och säkerhetsakademin har varit begreppet folkförankring. Vi har diskuterat vad det innebär, om det är viktigt och hur vi uppnår det.

Begreppet folkförankring är abstrakt. Är folkförankring kunskap och intresse kring frågor som rör Försvarsmakten? Eller är folkförankring något mer, ett annat ord för den kunskap som behövs för att enskilda medborgare ska förstå sin roll i ett potentiellt krisdrabbat Sverige? Vad är det egentligen för något som ska förankras, och för vems skull?

För Försvarsmakten tycks begreppet omfatta svenska folkets intresse för försvars- och säkerhetspolitik, samt den allmänna bilden av Försvarsmaktens arbete. Denna typ av folkförankring har historiskt sett främst grundat sig på den kunskap och insikt som åtminstone den manliga delen av befolkningen fått genom den obligatoriska mönstringen och värnplikten. Under akademien har vi deltagare dock talat om folkförankring i ljuset av begreppet totalförsvar. Under diskussionerna har jag fått en avsevärt bredare syn på begreppet. Enligt Försvarsmaktens version av folkförankring ska vi alltså förankra kunskap om myndighetens arbete och säkerhetspolitik. På frågan om "för vems skull" just denna information ska förankras är svaret delvis för svenska folket, men även för myndigheten själv, politiker, näringsliv och andra intresserade av en intensiv säkerhetspolitisk debatt.

Som medlem i Frivilligsverige ser jag dock att folkförankring består i något annat, och att det är främst för svenska folket skull som det behövs. Folkförankring är för mig spridning av den kunskap som behövs för att alla ska klara av en kris. Det innefattar en allmän kännedom kring Sveriges krishanteringssystem samt de enskildas personliga ansvar och krishantering.

Sådan kunskap kräver förutom informationsspridning praktisk träning i saker såsom fältsjukvård, hantering av strömavbrott och andra krissituationer som kan uppstå. Den kunskapen kan inte uppnås enbart genom teoretiska diskussioner i klassrum och enstaka livräddningslektioner i högstadiet, som är den typ av krisberedskap som lärs ut vid Svenska skolor idag.

Under kursen har vi diskuterat möjligheten att återinföra den allmänna värnplikten. Att ge alla en soldatutbildning skulle onekligen höja medvetenheten och den praktiska kunskapen i krishantering, samt den enskilda överlevnadsförmågan. Problemen vi sett med förslaget är den stora belastning det skulle innebära för Försvarsmakten, både personal- och materielmässigt samt ekonomiskt. Att detta skulle kunna ske i en snar framtid verkar orealistiskt.

Värnpliktssystemet var kostsamt och bidrog antagligen mer till en allmän mental beredskap än den rent praktiska. Kanske är lösningen på att uppnå folkförankring fortfarande en liknande försvarsutbildning. Ett alternativ kunde vara en omarbetad, förkortad "värnplikt" på några veckor, inspirerad av GMU, MSB:s och Frivilligsveriges försvars- och krisberedskapsutbildningar.

Sammantaget erbjuder Frivilligsverige utbildningar i försvarsinformation, fältsjukvård, brandskydd, krisberedskapssystemet och kriskommunikation. Det erbjuds även utbildningar i att sätta upp en förläggning, vapenhantering samt få kunskap om Försvarsmaktens värdegrund. Att sätta ihop ett kunskapspaket i krisberedskap och lära ut till alla myndiga skulle säkerligen främja folkförankringen och totalförsvarsförmågan.

VAD GÖR VI NÄR MATEN TAR SLUT?

Henrik Malmrot, Ung Vänster

Under vår andra dag med Försvars- och säkerhetsakademin var vi och träffade Myndigheten för säkerhet och beredskap (MSB) en myndighet med det viktiga ansvaret att koordinera vårt säkerhetsarbete och katastrofarbete. Vi fick höra vad de arbetar med idag och deras framtidssyn. De håller just nu på med att tillsammans med Försvarsmakten utreda hur vi ska kunna återgå till ett totalförsvar där MSB ansvarar för civilförsvaret. Det arbetet är stort och när vi var där hade inte arbetet pågått så länge så det var svårt att få en bild av hur det såg ut. Det civila försvaret kan inkludera många områden och inbegriper det de vill lägga in där, det som väckte tankar hos mig var matförsörjning under krigstid. Ett ämne jag fick veta mer om under våren när jag praktiserade på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) där flera av forskarna arbetade på uppdrag av MSB för att kartlägga svensk matproduktion. Frågan som dominerade mina tankar var, om maten tar slut vad gör vi då?

Idag är vi beroende av import för att kunna försörja vår befolkning med mat, beräkningar har varit att vi har några veckor eller någon månad av mat i landet vilket inte är särskilt mycket om vi står inför en krissituation. Om vi skulle bli isolerade av antingen ett krig eller en katastrof, skulle vi inte vara säkra särskilt länge vilket gör att vi har en stor svaghet andra makter kan utnyttja. Detta är också intressant framtidsfråga, i framtiden kommer vi inte ha tillgång till lika billig energi om vi ska kunna klara av att motverka klimatförändringarna vilket gör att importen inte är hållbar i längden, därför en viktig säkerhetsaspekt, hur vi gör vår konsumtion hållbar. Vad ska vi då göra åt detta, hur kan vi öka vår matproduktion? I ett samhälle där marknaden får styra kommer endast lönsamma verksamheter överleva vilket gör att små bönder idag förlorar till förmån för de enorma jordbruken där det tummas på regler kring bekämpningsmedel och djurhållning. Skulle vi kunna sätta importregler kring märkning och kvalitet på utländska varor för att skydda den egna matproduktionen? Det är idag inte möjligt inom EU där vi t.ex. inte får gynna inhemska marknader på bekostnad av andra varor inom unionen. Det är något vi skulle få kritik av World Trade Organization (WTO) för också och kanske även sanktioner vilket verkligen inte skulle hjälpa vår ekonomi och produktion. Det här är ett av problemen med frihandel, det gör det svårare för oss att kunna sätta hårda krav på

matprodukter (något som skulle gynna svenska bönder) och i slutändan vår matproduktion, nu när allt är guld och gröna skogar får vi billiga matvaror och vi kan avveckla jordbruket och investera i lönsammare verksamheter men när krisen kommer kan de kortsiktiga vinsterna inte hjälpa oss.

Det kan också uttrycka sig i uppköp och nedläggning liknande det som hände Findus i Bjuv där italienska konkurrenter köpte upp verksamheten för att lägga ner den och därför bli av med en konkurrent. Hur kan vi skydda oss mot det i Sverige? Skall investeringar kontrolleras för att se att det är seriös investerare och hur skulle det gå till? Hur skulle vi reagera om ryska staten började köpa upp svenskt jordbruk, troligtvis skulle vi genast vidta åtgärder för att skydda våra verksamheter men utländska företag får härja fritt. Det är i min mening en av våra stora säkerhetsutmaningar för framtiden, hur vi ska skydda svensk matproduktion inom ramen för globala marknader och global konkurrens.

Kommer alla tvingas att odla mat på balkonger och trädgårdar, bygga upp ny matlager eller kommer vi ha statligt subventionerande jordbruksplättar, hur framtida matförsörjning skall ske tror jag är en av våra stora civila säkerhetsfrågor.

TOTALFÖRSVARET – OM TOTALFÖRSVARETS NÖDVÄNDIGHET

Samuel Guron, SSU

Besöket på Södersjukhuset och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap belyste vikten av att ha ett samhälle som fungerar i stort, och inte bara en försvarsförmåga som är inriktad på att möta militära hot. Katastrofmedicinen genom att ha beredskap för större attacker, som kan innebära att en större kvantitet människor behöver föras till sjukhus samtidigt, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eftersom deras uppgift är att samordna och stödja övriga myndigheter i händelse av kris eller konflikt.

De diskussioner vi förde handlade i stor utsträckning om de hot som våra moderna samhällen idag möter. Hur utformar vi bäst ett försvar – ett totalförsvar – som kan hjälpa oss att ta oss an de uppgifter som krävs för att möta de hot som är faktiska och verkliga.

De säkerhetspolitiska hot vi idag ser är inte endast traditionellt militära, några av de största kriserna i Europa senaste tiden har inte varit sedvanliga militära hot. Terrorismen är militär, men motsvarar knappast en bild som vi föreställde oss i slutet av 80-talet. Översvämningar blir allt vanligare, och handlar om mer än att upprörda villaägare får sina källare förstörda. Det kan röra sjukhus, mat, en Facebookserver i Luleå, och kärnkraftverk. Kärnkraftskatastrofen i japanska Fukushima 2011 orsakades ju trots allt av en jättelik översvämning.

Tidigare i Sverige hade vi en allmän värnplikt som än idag, trots (och kanske framförallt på grund av) dess avskaffande, är mycket omdiskuterad. Förespråkarna beskylls ofta för att använda värnplikten som ett svar på allmän otillräcklig barnuppfostran, medan vissa motståndarna benämner det som slaveri. Oavsett hemvist i den infekterande frågan knyter den an till diskussionen om totalförsvaret som vi förde den 11 mars, dels på Södersjukhuset, dels på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

För värnplikten hade en betydligt mer civil prägel än vad ett yrkesförsvar ger utrymme för. I ett yrkesförsvar är den militära dimensionen överordnat allt annat, och det vore konstigt annat. Med de erfarenheter jag har från mitt ungdomsförbund och mitt parti, är det för mig en självklarhet att den militära förmågan behöver stärkas, och det rätt rejält. Men det civila försvarets roll är inte att vara ett substitut, utan ett komplement. De kriser som våra moderna samhällen möter idag, konkreta exempel som kärnkraften i

Fukushima 2011, terrorn i Paris 2015 eller branden i svenska Västmanland 2014 – måste ha nya kreativa lösningar eftersom ordinarie myndigheter inte klarar av att hantera dessa uppgifter på ett optimalt sätt.

De fältsjukhus som såldes för en relativt billig penning, och som nu delvis (inom ramen för den budget som Socialdemokraterna och de borgerliga partierna är överens om) byggs ut, bland annat i Göteborg – kommer att kosta enorma summor pengar. Sammantaget kommer medborgarna att gå med förlust. Just den typen av institutioner som fältsjukhusen, är en bra symbol för vad ett totalförsvar skulle kunna medverka med, om vi skulle uppleva ett terrorangrepp i den storleksordningen som fransmännen gjorde i fjol, eller om vi skulle ha en kärnkraftskatastrof som endast är sannolik efter det att den inträffat.

Sammanfattningsvis måste det totalförsvar, som är den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig, kunna leva upp till sitt namn. Den civila biten, som den allmänna värnplikten starkt bidrog till, måste rimligtvis återupprättas för att kunna motsvara utmaningarna i det moderna samhället. Det betyder inte nödvändigtvis att de gamla lösningarna behöver vara desamma, men det civila försvaret är att värna civilbefolkningen, och att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, kommer förmodligen visa sig vara helt nödvändiga för att möta hot i Sverige, Europa och världen 2016.

En framtidsspaning kring den feministiska säkerhetspolitiken, där en allt mer mänsklig säkerhet betonas, blir dessa resonemang om totalförsvar allt mer relevanta. De skriver in sig i rådande utrikespolitiska och inrikespolitiska doktrin, där skogsbränder, kärnkraftskatastrofer, IT-haverier och terrorism är de stora hoten – och där ett totalförsvar med en stark civil och militär del tillsammans måste vara lösningen.

DET MILITÄRA FÖRSVARET

SEX PERSPEKTIV PÅ SVERIGES FÖRSVARSPOLITISKA FRAMTID

ALLIANSFRIHETEN - ETT HISTORISKT PERSPEKTIV

Anton Roos, Kristdemokratiska ungdomsförbundet

Många inom den säkerhetspolitiska debatten idag refererar till Sveriges tid av fred som ett resultat av Sveriges neutralitetspolitik och alliansfrihet genom åren - med antagandet om att förutsättningarna blir desamma genom att fortsatt hålla Sverige alliansfritt. Det finns flera problem med detta antagande: 1) var Sverige verkligen neutralt under andra världskriget? 2) hade Sverige stått utanför ockupation om kriget fortsatt? 3) är en enskild strategi, i detta fall alliansfrihet, giltig över tiden trots att hotbilden ändras?

Sverige var neutralt under hela andra världskriget. Men för att bevara neutraliteten var man tvungen att genomgå en svår balansgång. En bra relation med de stridande parterna var tvungen att upprättas samt upprätthållas. Som ett led i neutraliteten medföljde en gråzon som i praktiken innebar ansträngningar som verkade för båda parternas tillfredsställelse och därmed ett garanterande av balansen. Den svenska principen gick ut på att försöka hålla Sverige utanför kriget till högsta möjliga pris och för detta krävdes eftergifter. När Tyskland hade tagit kontroll över Norge 1940 så började den svenska regeringen att acceptera tyska militärtransporter. Sverige tillät till en början endast tyska soldater på permission att färdas till och från Tyskland genom landets järnvägar, men detta utvidgades senare till att även innehålla vapen- och materialtransporter.

Efter Tyskland angrepp mot Sovjetunionen 1941 offentliggjordes ett stort och kontroversiellt medgivande. En fullt utrustad tysk infanteridivision om 15 000 man skulle med materiel och vapen tillåtas transport från Norge, genom Sverige och vidare mot Finland. Samtidigt omringades Sverige av krigförande länder och handelsförbindelserna västerut hade skurits av. Nästa steg i det tysk-svenska samarbetet blev därför import av bland annat kol och koks, vilket var avgörande för svensk energiförsörjning. I utbyte exporterades främst järnmalm. Detta var visserligen viktigt för den tyska krigsindustrin, men eftersom att man redan vid ockupationen av Frankrike hade intagit stora gruvor som framkallade liknande ämnen så var det inte

avgörande. Om Tyskland möjligtvis till viss del behövde Sverige så var Sverige å andra sidan helt beroende av Tyskland. Järnmalmsexporten fick likväl konsekvenser, och såväl ryska ubåtar som brittiska bombplan sänkte svenska handelsfartyg genom hela kriget. Hundratals svenska sjömän dog. Alliansfriheten hade ett pris att betala, något som vi desto mer sällan pratar om idag och där debatten har en tendens av att beskrivas som svart eller vit. Hade omständigheterna varit andra; att Tyskland hade fortsatt att vinna mark samtidigt som de allierade hade pressats tillbaka så är det inte helt otroligt att det tysk-svenska samarbetet hade expanderat och även inkluderat fler påtryckningar med efterföljande svenska eftergifter. Förr eller senare kunde man ställts inför krav som låg under nivån för vad man ansåg som rimligt att acceptera, vilket kunde lett till ockupation. Naziregimen hade redan tidigare visat fientlighet mot länder som valt sina egna vägar, även i slutskedet av kriget. Senast i Ungern 1944 när invasion blev följden av att den ungerska regeringen hade valt att avbryta samarbetet. Ifall det svenska folket hade haft en kulturell och historienärgången upplevelse som sådan, hade förmodligen den svenska alliansfriheten som vi känner den idag inte existerat. Den bygger på ett bästa-möjliga-scenario där liten hänsyn tas till ifall historien hade valt en annan riktning. Huruvida en enskild strategi i sig kan anses var giltig över en längre tid i en snabbt förändrande omvärld är därför ett komplicerat antagande att göra. Däremot förändras strategin.

Om det råder stor oenighet kring Natomedlemskap råder det åtminstone en bred kutym kring synen på att framtidens säkerhetspolitik byggs tillsammans med andra. Sveriges alliansfrihet försvann praktiskt taget i och med medlemskapet i den Europeiska Unionen, och vi har sett hur detta har satts på prov när Frankrike efter terroristattacken i Paris 2015 åberopade artikel 42.7 i Lissabonfördraget och bad Sverige om hjälp och stöd, bland annat militärt. Redan vid EU-medlemskapet förändrades den svenska synen på alliansfrihet, vilket berodde på omständigheterna. Ett Europa som behövde enas efter andra världskriget krävde också samarbete, djupare och mer omfattande än enskilda avtal, vilket resulterade i unionen.

Dagens omständigheter mörknar återigen. Rysslands agerande i östra Ukraina och på Krimhalvön skedde med bakgrund av att området befann sig inom den ryska intressesfären, vilket också Baltikum gör. Främst Estland och Lettland har stora grupper av rysktalande i befolkningen, vilket i ett framtida scenario potentiellt skulle kunna

innebära ryska motiv till operationer även i Baltikum. För att i sin tur kunna genomföra operationer av sådana digniteter där även Nato inblandas kommer strategiska platser som Gotland bli en central faktor. I en sådan situation skulle kontroll över ön vara avgörande för att hindra Nato från att komma till Baltikums undsättning. Annekteringen av Krim påvisade att en sådan realitet inte går att utesluta, och det väcktes därför frågor kring den svenska beredskapen. Just omständigheterna har skapat en oro som ständigt sätter den säkerhetspolitiska debatten högt upp på agendan, och leder den in mot samarbeten med andra. På detta vis kan man trovärdigt påstå att den svenska allmänheten redan avvisat en enskild strategi för olika omständigheter. Detta erkännande i sig har gjort ett närmande till Nato och avsteg från alliansfrihet allt mer möjligt. Detta blir också märkbart i Nato-debatten, vilken tar allt mer plats i vardagen. Vi ser det i opinionen som visar en majoritet för medlemskap samtidigt som samtliga borgerliga partier numera föredrar en anslutning till alliansen. Synen på svensk alliansfrihet har alltså redan förändrats radikalt. Detta bevisar att än mer förskjutningar i framtiden inte är omöjliga eller går att utesluta.

Riksdagen håller vid tillfället på att rösta igenom ett värdlandsavtal med Nato samtidigt som den svenska solidaritetsförklaringen allt mer omdiskuteras och ifrågasätts. Hur det artar sig återstår att se. Det går dock att se ett tydligt mönster av en allianssyn som håller på att förändras i takt med att omvärlden gör detsamma. Neutralitetsdoktrinen höll Sverige utanför andra världskriget och anses därmed ha fungerat. Morgondagens krig kommer att föras på helt andra sätt och med helt andra motiv vilket gör att denna modell nu istället ifrågasätts. En rimlig slutsats bör vara att ifall nuvarande hot består och kanske till och med når nya höjder så kommer också faktum som utvidgade samarbeten och kanske till och med rent utav ett medlemskap i Nato, och därmed ett slutgiltigt avsteg från alliansfriheten, snarare bli mer troligt än mindre.

BEHÖVER FÖRSVARSMAKTENS UPPDRAG UTÖKAS?

Aleksandra Boscanin, Moderata ungdomsförbundet

Behöver Försvarsmaktens uppdrag utökas? Det är en fråga som är tillräckligt svår att besvara som den är, och den blir ännu mer komplex av att den rymmer flera andra frågor – eller snarare ryms i andra frågor.

I en tid då både världen i stort och vårt närområde är mer oroligt än på länge så är det en relevant fråga att diskutera, även om den må vara komplex. Diskussionen har kommit att präglas mer av frågan om huruvida Försvarsmakten borde få mer resurser eller ej, än frågan om ifall deras uppdrag bör utökas. Det är två frågor som är nära sammanlänkade då det ena förutsätter det andra, men de måste ändå kunna skiljas på och inte bara kunna diskuteras tillsammans, utan också var och en för sig.

Att försvaret saknar resurser är något som ofta lyfts fram i den politiska debatten om Sveriges försvarsförmåga. Det kanske inte är så konstigt då både de som vill rusta upp och de som vill rusta ner försvaret har ett intresse av att måla upp en bild av att resurser saknas. För att kunna rusta upp försvaret behövs givetvis mer resurser och därför hävdas att försvaret saknar resurser av de som vill rustas upp, istället för att *först* förespråka ett utökat uppdrag och *sedan* kräva mer resurser. Även bland de som förespråkar nedrustning eller *status quo* hamnar diskussionen ofta där; man skjuter ifrån sig diskussionen om försvarets uppdrag genom att istället ta den om resurserna. Då man konstaterat att det inte finns tillräckligt med resurser för att rusta upp finns ingen anledning att ta diskussionen om försvarets uppdrag. På så sätt använder båda sidor en liknande argumentation, men av olika anledningar.

Hur diskussionen kommit att hamna här är intressant att fundera kring. Kan det röra sig om okunskap om hur försvarets uppdrag ser ut och vem som definierar det, eller är det helt enkelt så att det är enklare att ta diskussionen om resurser än den om försvarsmaktens uppdrag? Oavsett blir det en väldig bakvänd diskussion då uppdraget måste definieras först innan man kan avsätta resurser. Men då statens resurser är begränsade tenderar även beslutsfattare att se på frågan bakvänt och det kan vara ett svar på hur diskussionen hamnat där den hamnat.

Istället för att definiera försvarets uppdrag och sedan avvara de resurser som krävs så ser beslutsfattarna ofta efter hur mycket pengar som kan avvaras, sedan hur långt den summan räcker och sedan definieras uppdraget efter det. Ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det viktigt att inte bara diskutera vad försvaret *kan* göra utan vad försvaret *borde* göra.

Vid sidan av diskussionen om försvarets resurser måste det också finnas plats för en diskussion om dess uppdrag. Något som man bör ha i åtanke är att Försvarsmaktens uppdrag nyligen utökades, då regeringen tog beslut om att återupprätta ett totalförsvaret efter drygt 20 års uppehåll. Det är lättare att rusta ner än att rusta upp – och omställning är något som tar tid. Med anledning av det kan man tycka att det vore dumt att utöka uppdraget ytterligare just nu, för det kommer ta tid innan alla pusselbitar faller på plats och vi har ett totalförsvaret att tala om. Men ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det viktigt att hålla igång diskussionen om hur vi vill att framtidens försvar ska se ut. Det är en förutsättning för att vi ska kunna stå väl rustade inför framtidens utmaningar.

DEN LIBERALA FÖRSVARSPARADOXEN

Linnea Hylén, Centerpartiets ungdomsförbund

Den ständiga frågan om totalförsvaret har återigen aktualiserats. I takt med dess nedmontering har Sverige förändrats i grunden. Det som en gång var svensk och statlig industri är numera multinationellt styrda företag. Vid en eventuell krigssituation kan inte produktionen och distributionen garanteras -till följd av privat styrning- men även på grund av beroendet av omvärldens export och import som oftast inte fungerar felfritt vid krigstillstånd. Det kommer helt enkelt inte vara en dans på rosor att återuppbygga en stark och inhemsk försvarsindustri, då vägarna tid kräver förhandlingar och avtal med ett internationellt näringsliv som inte alltid har samma mål som en nation.

Som en del av Centerpartiets Ungdomsförbund och därmed ett Alliansparti har privatiseringar setts som både ideologiskt och ekonomiskt försvarbart. Den ständiga klyschan "Staten ska inte driva företag" har även jag ställt mig bakom, men i takt med de nya perspektiv jag fått inom försvars- och säkerhetspolitiken är mina åsikter inte längre lika entydiga. Att det gäller försvaret -och inte privatisering av ett litet apotek- skapar en ny dimension som troligen även kan få liberaler och konservativa att överväga offentligt ägda företag, då försvarsfrågan i grunden är av frihetlig karaktär.

Fortsättningsvis kan jag inte undvika att reflektera över det faktum att politikernas ideologier och principer styr allt: på gott och ont. Hur vi politiker tänker och agerar kommer direkt påverka försvaret och Sveriges säkerhet. Det får mig även att tänka över att vad som politikerna en gång tyckte var rimligt inte är något vi kanske skulle tycka likadant om idag.

Liberalismen förutsätter fred och demokrati. Det är med en trygg tillvaro som handel kan blomstra mellan individer, grupper och länder. I en fredlig värld är det inte en försvars- eller säkerhetsrisk att placera produktion på andra platser i världen.

Dock är fred inte ett historiskt evigt tillstånd, även om Sverige undsluppit krig i över 200 år. I takt med kalla krigets slut och uppbyggnaden av EU var det inte särskilt anmärkningsvärt att politiker och folket antog att vi var på väg in i en fredligare period. Nedmonteringen av försvaret var försvarbart, såväl som att det var ett sätt att spara

pengar i ekonomiskt svåra tider. Under samma period har produktion förflyttats ut i världen och vad som en gång var statligt är numera privata och globaliserade företag.

Det jag menar är att det finns flera olika perspektiv i fråga om vad som är bäst för Sveriges försvars- och säkerhetspolitik utifrån ett högerperspektiv. För den liberalt orienterade finns inte en entydig väg att gå, då liberalismens kärna – frihet – är en permanent variabel i de olika synsätt som jag reflekterat över. Man kan även fråga sig om det per automatik finns en konflikt mellan försvarspolitikens industriella ärenden och den liberala ideologin.

Inom högern argumenteras det ofta emot protektionism, då det hämmar frihandeln och tillväxten som i sin tur ses som en viktig frihetsmarkör. *Ett rikt och tillväxtbaserat samhälle är ett frihetligt samhälle.* Däremot kan man fråga sig hur liberalt och frihetligt det kan bli vid en krigssituation där den inhemska produktionen knappt existerar. I fråga om individens frihet är det ett lågvattenmärke, eftersom de liberala värdena inte kan realiseras vid en sådan situation. Vad är viktigast för en liberal: ekonomisk principfasthet idag eller en förberedande prioritering av människors välbefinnande inför en krigssituation? Eller är dessa delar verkligen i konflikt med varandra?

Det är – inom Alliansen – en återkommande diskussion om vad som är liberalt, frihetligt och gott. Vilken väg ska vi föreslå till nästa val och är den lösningen hållbar på kort som långt sikt? Totalförsvaret ska återbyggas. Det är ett axiom i majoriteten av riksdagspartierna. Att hävda motsatsen är på gränsen till att förlöjliga sig själv på området, då vi uppenbarligen går in i oroligare tider. Det är nu upp till politikerna att ideologiskt brottas med deras principer och sedan se till hur resultatet ska ske i praktiken. Som jag ser det kommer försvarsfrågan tvinga både vänstern, men speciellt högern att omformulera ett flertal teser som tidigare ansågs vara självklarheter.

Historien har visat att politiska idéer inte är gjutna i sten, såväl som att en föränderlig omvärld kan förändra samhället i grunden. I det alltmer otrygga samhället kanske vi liberaler behöver tänka om kring företagande och privatiseringar. Försvars- och säkerhetspolitiken har alltid en avgörande roll för varje samhälle, oavsett styrning eller uppbyggnad. Hur denna fråga slutar får framtiden avgöra, men jag är säker på att diskussionen bara har börjat; likväl som att Försvars och Säkerhetsakademien gett mig nya och viktiga insikter jag troligen inte skulle fått på annat håll.

VILL SVENSKARNA FÖRSVARA SVERIGE?

Anna Sandström, Centerstudenter

Något som lyftes under dagen var bristen på vilja hos svenskarna att försvara Sverige och bristen på förståelse för försvaret. Under besöket på Amfibieregementet framkom att det just på det regementet inte finns något problem i att rekrytera folk. Då regementet ligger nära Stockholm är det många som söker sig just dit. Däremot finns det hos befolkningen i stort en bristande förståelse för försvaret och försvarets behov. Problematiken har uppstått genom att försvaret under en lång tid, men under den senare tiden mer drastiskt har dragits ner. Färre personer har gjort värnplikten, och Sverige har inte varit i krig på över 200 år. En hel generation har vuxit upp utan krig i närområdet och Sverige har under en längre tid varit i princip ohotat.

Genom försvarsneddragningarna och framförallt genom den avskaffade värnplikten får allt färre insyn i försvarets verksamhet och förståelse för försvarets behov. Det finns även personalproblem inom försvaret. Det rapporteras ofta om svårigheter för försvaret att rekrytera, och om att lönerna och villkoren inte är vad de borde vara.

Situationen i Sverige går att jämföra med den i Finland, som på många sätt liknar Sverige. Finland har fortfarande kvar sin värnplikt, endast för män. Kvinnor får frivilligt söka sig till försvaret, vilket de också gör i viss utsträckning. Ungefär fyra euro, ca 40 kronor om dagen, får en värnpliktig om dagen i Finland. Men det kanske inte främst är det som gör att försvarsviljan i Finland är stark. Finland har varit i krig långt senare än Sverige och märker ständigt av hotet från öst. När Sverige och de andra nordiska länderna rustade ned, så utvecklade Finland sitt försvar. "Kanske är det ett normalläge vi återgår till nu, efter 20 år av fred" yttrades under en träff med den finska ambassaden. Det är resonemanget är det nog få svenskar skulle känna igen sig i.

Men den bristande förståelsen för det svenska försvaret är problematisk. För ett starkt försvar krävs att det svenska folket är beredda att försvara vårt land och de svenska värderingarna. Den bristande förståelsen riskerar att leda till ett lägre förtroende i längden. Det är problematiskt om opinionen slår över så att politiker blir än mindre intresserade att lägga medel på försvaret. Det vore kort och gott olyckligt om man hamnade i en dålig spiral.

Ett praktiskt exempel på hur så väl allmänheten som försvaret drabbas av bristande kunskap för försvaret är när försvaret arbetar och övar i skärgården. När personer som är ute i skärgården inte är vana vid försvarets närvaro eller förstår försvarets behov uppstår problem då skärgårdsfolket exempelvis inte förtöjer båtarna ordentligt eftersom man inte är beredd på att det kan komma stora båtar som kör förbi snabbt som orsakar vågor. Då kan båtarna skadas och det skapas onödiga motsättningar.

Men att folk har insikt i försvarets arbete betyder mer än så. Vid en övergång till ett totalförsvaret behöver privatpersoner, organisationer, företag, kommuner och landsting involveras för att skapa ett brett försvar. Då är det viktigt att inte kunskapen om försvaret är för låg i samhället.

När försvaret behöver stöd från samhället är det viktigt att förtroendet för Försvarsmakten finns. Den som är en del av försvaret kanske inte är den som tjänar mest på det, men genom att sprida kunskap om det viktiga arbetet försvaret utför skapas en yrkesstolthet som inte går att mäta i pengar.

Men för att sprida den informationen om försvaret behövs politisk vilja. Men det krävs också en medvetenhet från försvarets sida att förstå vikten av att kommunicera rätt. Försvarsmakten har inte kunnat få ut information till alla medborgare i samma takt som nedskärningarna av försvarsverksamheten skett. Det var en del man kanske inte räknade med när man minskade antalet värnpliktiga för att sedan avskaffa värnplikten helt.

I och med tidningsbranschens situation med allt färre prenumeranter har också få tidningar möjlighet att ha kvar journalister med särskilda kunskaper inom specialområden. Det innebär också att journalister och skribenter har sämre insikt än tidigare i försvarets verksamhet och arbete och har svårt att återge en heltäckande bild, utan skriver hellre om exempelvis antalet soldater som skickas till Mali.

Försvarsmakten är en speciell myndighet. Trots det sker kommunikationen precis på samma sätt som för andra myndigheter och företag. För att Försvarsmakten ska lyckas genomföra ett totalförsvaret måste dock försvarsmakten finnas tillgänglig, och många fler behöver få anledning att komma i kontakt med försvaret. Det är ytterligare en aspekt politiken behöver ta med sig vid resurstilldelningen till försvaret.

DET MILITÄRA FÖRSVARETS MÖJLIGHETER OCH UTMANINGAR

Linn Hultqvist, Svenska FN-förbundet

Ett ämne som vi återkommit till under våra sammankomster i Försvars och Säkerhetsakademien är möjligheter och utmaningar i en föränderlig och globaliserad värld. Detta ämne finner jag särskilt intressant när det gäller det militära försvaret men också relevant för mitt medlemsförbund, Svenska FN-förbundet. Jag valt att diskutera problematiken med att verka i en föränderlig och globaliserad värld med hänsyn till vår tids idéströmningar, nationell respektive internationella verksamhet, synen på säkerhet och Försvarsmaktens roll.

Trots att Försvarsmakten i grunden är en verksamhet för nationellt försvar har det varit tydligt från politiskt håll att hoten är globala, att säkerhet skapas i samarbete med andra och att internationell förankring är nödvändigt idag. Därmed har den internationella aspekten fått en framstående plats i Försvarsmaktens verksamhet med deltagande i FN-insatser och militära samverkansövningar, så till den grad att vissa (se t.ex. Annica Kronsells *Gender, Sex and the Postnational Defense*) menar att vi idag har ett postnationellt försvar. Generellt har vi ett stort engagemang i Sverige för mänskliga rättigheter och ett intresse för säkerhetsfrågor som ser längre än till nationens gränser. Internationell solidaritet har idag en given plats i svensk utrikes och säkerhetspolitik och regeringen driver en feministisk utrikespolitik.

Enligt min uppfattning har dock en trend de senaste åren, i synnerhet sedan ubåtsjakten 2014 och flyktingsituationen som följt krig i andra delar av världen, varit en ökad nationalisering av begreppet säkerhet. Den oroande utvecklingen i vårt närområde, skepsis kring flyktingmottagande samt nationalistiska och högerextrema idéströmningar har drivit fram ett infekterat och polariserat politiskt klimat. Intresset för nationell säkerhet har ökat i den svenska säkerhetsdebatten, bland den allmänna opinionen och i mediabevakningen. Blickarna har riktats mot Försvarsmaktens militära förmåga, röster höjts för att stärka förmågan att försvara Sveriges gränser och det ställs krav på högre försvarsanslag. Men det tycks vara paradoxalt att idag tala om säkerhet främst i nationella termer när hoten är nya, globala och nationell säkerhet är starkt

kopplat till internationell säkerhet. Det får mig att fundera över hur beskrivningen ovan påverkar Försvarsmakten och viken framtida roll ett i grunden nationellt försvar har i en allt mer globaliserad värld, där vår internationella närvaro efterfrågas men också ifrågasätts till förmån för nationell närvaro. Vissa globala trender kan vi redan nu se kommer att påverka svensk politik och därmed också vårt militära försvar. Demografi, urbanisering, klimatförändringar, teknologikutveckling och globalisering fungerar både enskilt och tillsammans som en katalysator som får allt att gå mycket snabbare än förut. För många leder denna snabba utveckling till oro, andra ser möjligheter. Hur ska en etablerad och historisk organisation som Försvarsmakten lyckas följa med i utvecklingen?

Under vårt besök på Högkvarteret berättade konteramiral Jonas Haggren om Försvarsmaktens förändrings- och utvecklingsarbete, som ska resultera i en Försvarsmakt med ökad militär förmåga, tydlig inriktning, konkreta mål, med både stort internt och externt förtroende och stolta medarbetare. Han sa: "Att bygga försvarsförmåga tar betydligt längre tid än att skära ner." Från mitt perspektiv är frågan inte om vi behöver bygga försvarsförmåga utan snarare; vilken typ av försvarsförmåga behöver vi i framtiden och på vilket sätt behöver Försvarsmakten anpassa sig för att kunna möta framtidens utmaningar? Det nationella fokus som jag utläser i dagens säkerhetspolitiska debatt förutsätter en traditionell syn på säkerhet som fokuserar på statens säkerhet och försvar från militära hot istället för den mer moderna synen på säkerhet, som breddar säkerhetsbegreppet och sätter människornas säkerhet i fokus. En oro från min sida är att detta kommer att influera regeringens politik och påverka Försvarsmaktens verksamhet att bli mer nationellt inriktad.

Historiskt sätt tenderar försvarsanslaget att öka när intresset för nationell säkerhet ökar. Av den anledningen kan Försvarsmakten gynnas om vi även fortsättningsvis ser ett fokus på nationellt försvar. Andra värden, som jämställdhets- och mångfaldsarbete, tenderar att vara det första som prioriteras bort när den traditionella synen på säkerhet dominerar. Detta är givetvis helt avhängt vad som läggs i begreppet säkerhet och Försvarsmaktens arbete med så kallade "mjuka värden" är föredömligt i en internationell jämförelse.

I ett äldre missiv till en handlingsplan för jämställdhetsintegrering fann jag följande tänkvärda citat: "Myndighetens trovärdighet sitter i hur väl Försvarsmakten väver samman uppdrag om att försvara demokrati och mänskliga rättigheter, med jämställdhet." (s. 2). Överbefälhavare Micael Bydén var tydlig med att poängtera att skyddet av landet är den primära uppgiften. Enligt min uppfattning är dock en av Försvarsmaktens viktigaste utmaningar att hitta en balans mellan den traditionella, typiska försvarsmakten som fokuserar på externa militära hot och den nya, moderna (postnationella) försvarsmakten som inte bara prioriterar försvaret av landet utan också försvaret av demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter i Sverige såväl som utomlands.

Om Försvarsmakten på allvar lyckas ta sig an båda uppgifterna finns det stora möjligheter att kunna anpassa sig till den föränderliga och globala värld vi lever i. Men med de nationalistiska strömningar vi ser i politiken i allmänhet, och i säkerhets- och försvarspolitik i synnerhet, är jag rädd att resurserna i framtiden främst kommer att gå till att förbättra Försvarsmaktens nationella försvarsförmåga istället för att till exempel stärka våra samarbeten, vår förmåga att delta FN-insatser och förbättra jämställdhet och mångfald inom organisationen så att vi med trovärdighet kan verka internationellt för att försvara demokrati och mänskliga rättigheter. Hur detta kommer att utvecklas över tid är enligt min tolkning beroende av vilken syn på säkerhet som styr den politiska debatten, den allmänna opinionen och media. Därför skulle jag vilja se en bredare och mer nyanserad säkerhetspolitisk debatt som fångar de många olika typer av utmaningar och hot som vi står inför idag, samt ifrågasätter vad säkerhet är och för vem.

SÄKERHET OCH DEMOKRATI

SEX PERSPEKTIV PÅ SVERIGES SÄKERHET

FÖRSVAR(S)O)VILJAN

Amalia Holm Bjelke, Liberala ungdomsförbundet

Hela det svenska försvaret blir i folkmun antingen avfärdat som otillräckligt eller överflödigt, ibland också i samma mening. Entusiasmen är sval, försvarspolitik mobiliserar inte ens ungdomar och andra radikala grupper.

På så sätt är det inte underligt att svensk försvarsvilja är svag. Det går också helt i enlighet med folkets idealiska bild av Sverige som pacifistiskt. En tillsynes orubblig identitet som fredligt, ett självförhärligande i enlighet med jantelagen. Världens mer militära makter ser man istället som dumdristiga, världsfrånvända och närmast koloniala. Vidare kan det vara så enkelt att svenskarna inte är rädda nog att bry sig. Efter "200 år av fred" är det inte kontroversiellt att påstå att Sverige är ett land man flyr till, inte från, och saken är ur världen.

Vad kan tänkas hända med ett land med en så pass stark identitet som pacifistiskt i en tid av konflikt? För det första är det idag oerhört komplext att bedöma säkerhetsläget. Vi ser ingen nationell krigsförklaring men vi omges av oroligheter, och människor drabbas direkt eller indirekt av krig utanför vårt lands gränser. Hoten mot nationens säkerhet och således suveränitet bedöms utifrån förlegade mallar och det vid svenskarnas middagsbord. En sval säkerhetspolitisk debatt bland riksdagspartierna upplevs både som av okunskap hos folkets företrädare och en fortsatt konsensus om en vardag fri från militära hot mot nationen. De senaste åren har debatten intensifierats men det är än idag inte den hetaste politiska frågan i den allmänna debatten. Turligt nog arbetar inte alla efter debatten och Försvarsmakten ska, tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, i början på juni ha överlämnat ett planeringsunderlag för upprustandet av totalförsvaret till regeringen.

För det andra så finns det ett överhängande problem med den allmänna försvarsoviljan när den pacifistiska hållningen väl behöver skärpas. Att en stat som så länge, nästan oavsett regering, befast det faktum att Sverige är i fred skulle ändra sig alltför tvärt och utan folklig förankring kan uppfattas som populistiskt och otrovligt. I ett sådant läge

kan man förvänta sig ett scenario där regeringen fattar väl grundade men svagt förankrade beslut. Återinförandet av allmän värnplikt och andra åtgärder som skulle kunna anses essentiella i ett upprustande upplevs då per definition som tvång, mer än ett allmänt ansett nödvändigt ont. Förtroendet för landets ledare riskerar då att rasa och med oroligheter kommer extremer. I fredens namn kommer ungdomar och andra radikala grupper att mobilisera sig. När staten använder ett sådant uppenbart maktmedel som värnplikten, utan folklig förankring, kan vi nog bland annat vänta oss omfattande värnpliktstrejker. Önskan om fred mobiliserar bättre än hoten om krig. De grupper som av olika anledningar skulle tjäna på ett splittrat Sverige allierar sig med pacifisterna och får på så sätt både utrymme och makt i debatten. I detta fall riskerar vi en situation där Sveriges säkerhet drabbas av yttre och inre hot synkroniserat. Med den starka pacifistiska identitet som finns i landet så skulle en sådan situation drabba Sverige hårdare än de flesta andra länder.

Hur man nu lyckas värna försvarsviljan är avgörande. Att stärka förtroendet för både Försvarsmakten och regeringens kompetens i dessa frågor borde prioriteras, ingen försvarsvilja kan stärkas utan tron på och tryggheten i ett gott ledarskap. Framtiden kräver god kommunikation och ett gediget förankrande av totalförsvarsarbetet.

SÄKERHET & DEMOKRATI

Imse Spragg Nilsson, LSU

Allt oftare hör jag att det Svenska samhället är uppbyggt kring tillit - tillit till varandra - tillit till systemet - tillit till demokratin - tillit till våra värderingar. Tillit. Varje gång en våldshandling av politisk karaktär sker så utmanar det grunden på vilken vårt samhälle vilar - tilliten till att vi tillsammans vill bygga en bättre och mer demokratisk värld. När det sker en attack blir uppenbart att alla inte delar denna framtidsvision. Attacker mot civila blir alltmer normaliserade i vår tid, inte bara i oroliga eller konfliktdrabbade områden, utan även i länder som präglats av fred, stabilitet och demokrati under en längre period. Efter varje attack tycks analysen vara densamma - det är inte bara en attack mot en viss grupp eller individ - utan det är en attack mot våra gemensamma värden; mot vår demokrati, mot vår öppenhet, mot vår tillit.

Efter attackerna i Bryssel tog det inte lång tid innan initiativ togs av stadens innevånare för att visa solidaritet och att öppenheten och demokratin är större än hatet och hotet. När Storbritannien förlorar en av sina parlamentariker i ett lönnmord på öppen gata så tar det någon dag innan initiativ tas världen över där människor uppmanas att komma samman och enas för att visa att olikheter är en styrka, inte en svaghet för att hedra Jo Cox's arbete. När USA upplever sin värsta massaker sedan 9/11 så sprids bilder på prideflaggor och kärleksbudskap - alla med syfte att visa att det finns gott i världen, att vi måste värna om varandra och om det vi tror på.

Men när det värsta redan hänt, har vi då misslyckats med att bygga säkerhet? Det för mig osökt till citatet ovan: "Den beredskap vi saknar när krisen kommer, den är det redan försent att bygga upp.". Att bygga upp en militär försvarsmakt för att skydda nationella gränser kräver visserligen resurser, men det är lätt att ta på och mäta - har vi tillräcklig kompetens, utrustning och styrka för att kunna stå upp mot ett väpnat hot från annan makt? Men när hotet riktas mot våra värderingar - vilken beredskap kan vi då ha att falla tillbaka på? Hur skyddar man en demokrati? Hur skapar man enighet i ett samhälle istället för att spä på en idé om att ens medmänniskor är motståndare? Hur kan alla få utrymme att leva sida vid sida?

Ett budskap som kommer fram när Säkerhet och Demokrati ställs bredvid varandra som begrepp är att demokratin inte är en garant för säkerhet. Samtidigt undrar jag om inte säkerhet är en garant för demokrati, för under instabilitet och osäkerhet frodas inte trygghet utan misstro, rädsla och hat. Själva kärnan i demokratin är allas lika värde, men det blir så uppenbart att för att kunna värna om olikheter så måste det finnas utrymme att mötas, att förstå att någon annans olikhet inte är ett hot mot mig och det jag tror på. Det krävs att samhället har en strävan att överbygga rädslan. Samtidigt så är jag övertygad om att vi ständigt måste fråga oss: vad det är vi vill skydda?

Jag är övertygad om att den framtida säkerhetspolitiken kommer behöva ställa om och fokusera mer på hur vi bygger en 'värderingsberedskap'. Hur skapar vi en gemensam och öppen samhällelig identitet som alla är beredda att skydda - precis som de antagligen hade varit beredda att skydda sitt territorium mot annan makt?

VAD SKA FÖRSVARAS?

Eric Lundvall, Centerpartiets ungdomsförbund

Under århundranden har svenska försvaret varit den yttersta garanten för det geografiska landet Sverige. Genom ett försvar och en krigsmakt har det svenska territoriet försvarats och bevarats, men också utökats och minskat genom olika fredsfördrag. I grundskolan lär eleverna sig om den svenska historien där vikingar regerat i norra Europa och där sedan strider mellan svear, götar och andra folk präglat historien om hur Sverige byggts. Men det Sverige som finns idag har egentligen endast funnits sedan Norge och Sverige bröt sin union 1905, sett till geografin.

Men blickar vi tillbaka i historien och sedan tänker på Sverige idag, så ser vi hur landet påverkats av omvärlden och hur Sverige påverkat omvärlden i sin tur. Idag pratas det ofta om den skandinaviska modellen och hur samhällsstrukturen ser ut i norden. Samarbete inom norden har präglat 1900-talet, med rörlighet över gränser och en passunion långt innan Schengenavtalet. Med ett nära samarbete med andra länder bygger på gemensamma värderingar, som exempelvis Förenta nationerna eller Europeiska unionen. Där handel mellan länder bygger en gemensam styrka och där skillnaden mellan länderna suddas ut, ingen skillnad görs på varifrån individen kommer då den får samma rättigheter oavsett vilket land personen bor i.

Det är individens rättigheter och säkerhet som är grunden, inte nationen. Under de senaste decennierna har världen sett färre människor dö i krig och färre krig utkämpas mellan nationer, men fler konflikter mellan grupper av folk och fortfarande är det många som påverkas av krig. Med förbättrade transporter och ökad rörlighet globalt ser vi hur flyktingströmmar påverkar en större del av världen än tidigare. Med mer information och lättare tillgänglighet till information blir också en större del befolkningen medvetna om vad som händer i världen. Men genom globaliseringen ser vi också att säkerhetsfrågan ter sig olika för olika individer. En person på flykt från sitt land har andra behov än en person som får sin identitet kapad på internet. Men grunden är att båda individerna har rätt att känna sig säkra, oavsett var dem befinner sig.

När Ryssland gick in med väpnad trupp i Georgien 2010 spreds en oro i omvärlden, skulle världen återigen se ett krig mellan nationer? Men den oron försvann snart då förhoppningen i Europa och USA var att detta var en mindre incident, Ryssland var på rätt väg, även om problemet Putin fanns kvar, handel med Ryssland var lösningen. Men år 2014 hände något igen, när folket i Ukraina gjorde uppror i Kiev och ville närma sig EU och inte Ryssland. Ryssland gick denna gång in och försvarade den ryska minoriteten i Ukraina genom att annektera Krimhalvön, dock ingen krigsförklaring mot Ukraina. Handelsembargo var denna gång lösningen från EU och USA, för att sätta press på ekonomin i Ryssland. Länder som handlar med varandra vill sällan hamna i krig, då det är dåligt för ekonomin. Men även gemensamma värderingar blir en anledning till att inte kriga. Att skydda sina egna värderingar står i fokus och när USA 2001 förklarade krig mot terrorismen var detta ett tecken i tiden, terroristernas värderingar står i bjärt kontrast till USAs. Det verkar onekligen så att det är inte enbart territoriet som ska försvaras, det är även värderingar, kultur och folket. Men om det inte är staten som ska försvaras, varför ska staten existera? Ett medlemskap i EU har flyttat en del makt från staten till en överstatlig organisation. Detta är något som flera britter inte uppskattar och den 23e juni händer något som kan komma att förändra världen, ska Storbritannien vara medlem i EU eller stå utanför?

Vad händer när länder blir protektionistiska och inte vill samarbeta, i fallet med Ryssland blir ekonomin hårt pressad och hamnar i kris. Men vad händer när landet försvinner och de internationella samarbetena blir allt större och viktigare. Är man inte i ett samarbete så är man de facto utanför, detta är speciellt tydligt i frågan om NATO-medlemskap. Ett nära samarbete innebär mycket, men det ger inte ett fullt skydd. Att vara medlem i internationella organisationer är viktigt för säkerhetspolitisk stabilitet. Ett svenskt medlemskap i NATO skulle visa på att Sverige har gemensamma värderingar med de andra medlemsstaterna. Att gå från nationer till att bli en gemenskap minskar risken för krig, då en gemenskap bygger på gemensamma värderingar, vilket är en förutsättning för fred.

Med en global terrorism är ett globalt samarbete nödvändigt. En av de svåraste säkerhetspolitiska frågorna är hur individen skyddas från terrorhandlingar, men också hur friheten för individen bevaras. Globaliseringen har gjort underrättelsearbete och underrättelseutbyte mellan länder än mer viktigt, för att förutspå och förhindra hot mot individer. Men genom en ökad övervakning så finns risk att denna inskränker friheten hos dem som är tänkt att försvara friheten för. Rätten att ta del av information och utöva sin religion är viktiga grundpelare i en demokrati, som också många gånger är hotade på grund av debattklimatet i samhället. Även den som sympatiserar med terrororganisationer och utgör ett hot mot samhället bör skyddas av samhället, genom information och förebyggande åtgärder som hindrar att dem utför terrorhandlingar.

Framtiden för nationen tror jag kommer att se väldigt annorlunda ut jämfört med idag. När människor har mer kontakt över nationsgränser och striderna står snarare mellan värderingar, då kommer också nationen spela en mindre roll. Det är gemensamma värderingar som är det som ska försvaras, oavsett var i världen individen befinner sig. Detta kommer också innebära att individens frihet är viktig att försvara. Men med större och mer avancerad övervakning är det en frihet inom vissa gränser, friheten försvaras endast inom de ramar som systemet med gemensamma värderingar satt. Med en ökad globalisering kommer vi också att få se ökat samarbete över nationsgränserna och hur olikheter mellan nationer suddas ut. Genom att fler får möjlighet att resa och kommunicera med personer över hela världen kommer gemensamma värderingar att finnas i alla världens länder och de extrema grupperna som verkar genom terror, bekämpas globalt.

VAD ÄR VÄRT ATT FÖRSVARA?

Nike Örbrink, Kristdemokratiska ungdomsförbundet

Lika svårt som att definiera vad säkerhetspolitik som begrepp innebär, är det att definiera vad vi egentligen skall förvara. Den spontana tanken faller på det enskilda livet. Men om vi är beredda att offra allt för det enskilda livet, vad händer då med värderingarna som upprätthåller det goda samhället i tider av fred? Är dessa två komponenter motsägelsefulla? Vad, i så fall väger tyngst, livet eller värderingarna?

Debatten om IS har vuxit sig starkare efter terrorattackerna i Paris hösten 2015 och Bryssel under våren 2016. De flesta enas i sin uppfattning kring IS som en extrem religiöst färgad terrorgrupp som måste stoppas. Men inom ramen för de ställningstagandet, har det även vuxit fram två olika handlingsalternativ som strider ytterst mot varandra. Det ena handlingsalternativet betonar Sveriges neutralitet och förespråkar att vi ska stå utanför militära konflikter. Därmed vill man rädda så många svenska liv som möjligt. Den andra sidan önskar att till varje pris att stoppa terrororganisationen med såväl militära insatser på marken, som JAS Gripen-plan i luften. Den sidan betonar att vi med alla medel måste värna värderingar som demokrati, solidaritet och jämlikheten.

Robert Egnell talade just om vad som är av värde att försvara. Är det möjligen det rena människolivet? I så fall skulle argumentationen inte vara särskilt svår, och vi skulle enkelt landa i slutsatsen att Sverige bör hålla sig undan de flesta konflikter. Således även lägga ner vapnen när konflikterna knackar på vår egen dörr. Sett ur detta perspektiv, bör Sverige inte bistå med JAS Gripen-plan, eller marktrupper.

Men vad händer då med samhället i övrigt? Motsidan, och förespråkarna för militära insatser mot IS, talar ofta om värderingarna. Ett samhälle där goda värderingar och normer är sekundära, är också ett bräckligt samhälle. Människor möts varje dag i olika situationer. Det är de goda värderingarna som står pelare mellan människor som är taket och golvet i huset. Är pelarna smala, är också huset svagt. Här menar man att insatser mot IS, visar på tydligt ställningstagande från politikerns sida. En signalpolitik som visar på vilka värderingar vi tycker är viktiga.

Den andra sidan menar att den enskildes liv är primärt och ifrågasätter ofta priset. "Hur mycket är vi beredda att offra?", frågade Egnell. Hade någon frågat USA under 60- och 70-talet, hade svaret varit drygt 58 000 män till förmån för att tackla kommunismens värderingar. Resultat blev visserligen en förlust, och tusentals familjer och anhöriga förlorade en närstående. Men de förlorade sin son, vän eller far till förmån för västvärlden och demokrati. Ett krig som i historiens ljus, ligger svagt förankrat som något positivt hos sitt folk. Dog alltså de unga amerikanska pojkarna förgäves under Vietnamkriget? Eller gavs en signal till generationen efter hur viktig demokrati är?

Många kanske inte finner dessa värderingar som värda att försvara förrän den dag då de plötsligt är utom räckhåll. Andra är beredda att betala ett högt pris för att se dem leva vidare. Detta är en balansgång för varje man eller kvinna. Vem är egentligen en förtroendevald att besluta om värderingar är motiv nog för att skicka sina unga ut i krig?

När konflikterna var enklare att analysera, och stater krigade mot stater till syfte att expandera, var också beslutet enklare. Attackera eller bli attackerad. Detta gjorde att neutraliteten var enklare att upprätthålla. Idag skildras en komplexitet i säkerhet- och försvarspolitiken. Förespråkare av Huntingtons tes om civilisationernas krig, skulle mena att oavsett huruvida vi öskar det eller inte, så befinner vi oss redan i krig. Ett krig om värderingarna mellan civilisationer.

I den globaliserade värld som nya generationen växer upp i, kommer olika typer av människor att enklare mötas. Människan är inte en tom varelse. Hon är rationell och unik. Människan består av erfarenheter, värderingar och därför är hon komplex. Våra barn kommer växa upp i en digital värld som mer självklart knyter samman Sverige med övriga världen. Perspektiv kommer att mötas och utbytas dagligen.

Som nation, har vi sett vissa saker fungera bättre och sämre under historiens tider av utveckling. Förtryck av minoriteter eller folkmord har till exempel aldrig uppfattats som positivt. Däremot gemenskap, god arbetsmoral, hård ansträngning, människovärde, demokrati och solidaritet är värderingar som byggde ett starkt Sverige. Vi ska ta vara på dessa och se till att föra dem vidare till kommande generationer, som i den globaliserade världen kommer att möta representanter för andra värderingar hemma. Det är vårt

ansvar att stå upp för värderingarna och bygga dem som pelare, starka nog att hålla samman taket med golvet.

VILKA VÄRDEN ÄR VÄRDA ATT FÖRSVARA OCH TILLVILKET PRIS?

Simona Mohamsson, Liberala ungdomsförbundet

Genom åren har beskrivningen av Sveriges säkerhetspolitiska linje utvecklats i en särskild politisk enighet. Vi verkar vara överens om att de systemen vi har är av dignitet för samhällsordningen och bör värna, den tydliga skiljelinje går i resurserfördelning och synen på vår närvaro och skyldighet utanför vårt territorium. Men vilka värden är egentligen värda att försvara och till vilket pris? Är det människan eller systemet vi har byggt nutidens försvarsdebatt kring?

Sveriges säkerhetspolitik syftar till att trygga Sveriges säkerhet i vid bemärkelse. Det innebar inte bara att vi skall ha ett ändamålsenligt och trovärdigt försvar mot eventuell aggression utan även att vi bör föra en politik som minskar och helst undanröjer riskerna för att vi blir indragna i konflikter som hotar vår säkerhet. Men går det verkligen att kombinera, att säga att man inte vill kriga men förbereda sig mot sin fiende? Så länge bara symptomen behandlas riskerar vi att engageras i en accelererande våldsspiral. Jag menar att retorik och symbolpolitik underskattas i sin påverkan och utnyttjas för att legitimera den idag statiska säkerhetspolitiska redskap. Det är självfallet viktigt att säkerhetspolitiken präglas av kontinuitet och rationalitet men detta får inte ske på bekostnad av ett oförändrat agerande av hur vi ska uppnå en relativ säkerhet. Även om läget i världen har förändrats senaste århundraden är retoriken varit densamma.

Traditionella säkerhetspolitiska behandlar säkerheten för staten från externa oftast militära hot. Begreppet mänsklig säkerhet ändrar perspektivet genom att fokusera på individen och gruppen som lämpligare referens föremål för säkerhet. Det har funnits ett antagande att de två nästan korrelera. Om staten är säker medborgarna är säkra. Detta är emellertid helt enkelt inte fallet. Detta är i synnerhet intressant då skiljelinje mellan vad individer kontra stater ser som hot skiljer sig.

I många länder värsta hotet kommer från staten och dess institutioner. Även i demokratiskt och ekonomiskt framsteg samhällen finns allvarliga säkerhetsproblem när det gäller sexuellt och könsrelaterat våld, ekonomiska svårigheter etc. När du tillåter

individer att definiera sina säkerhetsfarhågor det utvidgar begreppet säkerhet i alla riktningar och även belyser det faktum att känsla av säkerhet inte grundas på objektiva hot, utan snarare subjektiva känslor. Frågan är då i vilken utsträckning beslutsfattare bör inriktas på att ge "riktig" säkerhet, eller en känsla av trygghet. I globaliseringen har vi sett trender på att hur och var man lever förändras, vi har institutioner så som EU som förenklar resande och boende inom Europa. När en har möjlighet att vara Europa, att bo i ett land idag och ett annat den andra dag förändrar det även känslan av territorium den nationella säkerhetspolitiken utgår fortfarande från territorial integritet även om vi samverkar över nationsgränser för yttre hot. Utmaningen i framtiden kommer vara att skapa ett nytt socialt kontrakt som sträcker sig över nationsgränser.

Ett tydligt exempel är kriget mot terrorismen där det uppenbarligen finns enorma utmaningar när det gäller att anpassa den militära kulturen till en mer flexibel inställning som bättre hanterar hybridformer av krigföring. Det finns inget egenintresse av att upprätta ett försvar för systemet och dess medborgare inte känner tillit eller delar hotbilden. Det är även meningslöst att försvara gamla ordningar av moraliska och ekonomiska skäll. I slutändan är den internationella säkerheten en produkt av det kollektiva mänskliga medvetandet om hur vi kan leva globalt.

Francis Fukuyama menade att den västerländska demokratin intågande och seger är så markant, att den utgör ändhållplatsen i den sociokulturella utvecklingen för mänskligheten. Oavsett om man håller med Fukuyama eller inte är det uppenbart att demokratin har haft enorma implikationer på världen i allmänhet och de västerländska länderna i synnerhet men också att vi inte är på en ändhållplats. Våra globala institutioner behöver utvecklas, göras flexiblare och i vissa fall avvecklas om det inte uppnår det önskade "resultatet". Det finns en stor framväxt av politiska idéer som inte delar de gemensamma värden om allas lika värde, det är en styrka att kunna skapa internationella institutioner med legitimitet men som inte utmanar individens integritet och kan riskeras att användas till fel syfte.

I breda penseldrag, det finns ett behov av att förstå de begränsningar av det militära instrumentet när det gäller att försöka uppnå en bredare samhällsförändring. Ökat

tålamod och förtroende för långsamma och politiska förhandlingar i kombination med engagemang och ekonomiskt instrument som pinnar och morötter är en annan anledning.